

Varallisuustutkimus 1998

Tilastokeskuksen neljännen varallisuustutkimuksen tiedot kuvaavat kotitalousvarallisuutta vuonna 1998. Aikaisemmat vastaavanlaiset tutkimukset tehtiin vuosilta 1987, 1988 ja 1994. Tiedot kerättiin tulonjakotilaston tiedonkeruun yhteydessä haastattelemalla ja rekistereitä hyväksi käyttäen. Tilastoyksikkönä oli kotitalous. Vuoden 1998 varallisuustutkimukseen saatiin tietoja 3 893 kotitaloudelta. Vastauskato oli 34,4 prosenttia.

Vuoden 1998 tutkimus on ensimmäinen sellainen aineisto, joka sisältää kotitalouksien sekä varallisuuden määrät ja arvot että tulot ja kulutusmenot. Näin saadaan kokonaiskuva kotitalouksien taloudesta.

Erilaisten varallisuusmuotojen **arvot** on saatu vaihtelevin menetelmin. Pääperiaatteena oli selvittää haastattelemalla asuntojen, kulkuvälineiden, talletusten ja säästö- ja eläkevakuutusten käypä arvo tai kertyneiden säästöjen markkamäärät. Mikäli haastateltava ei osannut tai halunnut arvioida niitä, kysyttiin kustakin varallisuuslajista tiedot, joiden avulla varallisuusarvoja voitiin määritellä tilastollisilla malleilla. Esimerkiksi asuntojen puuttuvat arvotiedot lisättiin mallittamalla mm. asunnon sijainnin, koon ja talotyypin perusteella. Autojen merkki-, malli- ja vuositietojen avulla voitiin määritellä käytettyjen autojen hintaluetteloihin perustuvat arvot.

Pörssiosakkeiden ja sijoitusrahasto-osuuksien markkina-arvot laskettiin vuoden 1998 joulukuun puolivälin tilanteen mukaisesti. Julkisesti noteeraamattomien osakkeiden, joukkovelkakirjojen ja osuustodistusten arvot on arvoitettu pääasiassa haastattelussa saatuun nimellisarvoon.

Käytettävissä olevat **tulot** saatiin tulonjakotilaston tietokannasta. **Kulutusmenot** perustuvat haastattelussa annettuihin tietoihin. Haastatelluilla selvitettiin myös saadut **perinnöt** vuosilta 1994–1998.

Aikasarjatarcasteluissa varallisuus esitetään kunkin ajankohdan nimellisarvossaan. Ajankohtien välillä tapahtuneet hintojen ja rahanarvon muutokset on syytä muistaa. Kuluttajahintojen nousua mittaava inflaatio on indekseihin todettavissa. Varallisuuden arvonnousu on eri asia. Toistaiseksi ei ole olemassa tätä kuvaavaa indeksiä.

Tärkein omaisuus on oma koti

Suomalaisten kotitalouksien kokonaisvarallisuuden keskiarvo oli noin puoli miljoonaa markkaa vuonna 1998. Kaksi kolmasosaa kaikesta kotitalousomaisuudesta oli vakituisen asunnon arvoa. Vapaa-ajanasuntojen osuus koko omaisuusmassasta oli yhdeksän prosenttia. Talletusten osuus oli myös yhdeksän prosenttia. Arvopapereiden varallisuusosuus oli kuusi prosenttia, kulkuvälineiden seitsemän prosenttia.

Kotitalousvarallisuuden koostumuksessa tapahtui muutoksia vuosien 1994 ja 1998 välillä. Arvopapereiden varallisuusosuus kasvoi kolmesta kuuteen prosenttiin. Myös lisäelä-

Kotitalouksien – kasvua ja

■ Markku Säylä

Varakkaimmat kotitaloudet omistivat entistä suuremman osuuden kotitalousvarallisuudesta vuonna 1998. Rahoitusvarallisuuteen sijoittaneiden omaisuus karttui eniten.

Suomen taloudellisessa kehityksessä vallitsi 1990-luvun loppupuolella hyvä suhdannevaihe. Kotitalouksien kulutus ja tulot kasvoivat. Myös sijoittaminen oli kovassa kasvussa ja kotitaloudet tulivat entistä innokkaammin mukaan osakemarkkinoille.

Talouden lupaavista kasvunäkymistä ja yritysten voitollisista tuloksista huolimatta työttömyysluvut pysyivät synkkinä. Julkisessa keskustelussa huolestuttiinkin sosiaalisen ja alueellisen eriarvoisuuden kasvusta. Tulonjaon vinoutumat nähtiin laman pitkänä varjona.

Laman taloudellisista ja sosiaalisista seurauksista alkaa olla kasassa runsaasti tutkimustietoa. Eri tietolähteiden avulla jako-ongelmia voidaan lähestyä monilta suunnilta ja tavoittaa hyvinvoinnin eri ulottuvuuksia. Seuraavassa kuvaan Tilastokeskuksen

keturvaan ja muuhun vakuutusäästäamiseen sijoitettiin aiempaa enemmän. Osakemarkkinoiden imussa kotitalouksien markkina-arvoinen osakevarallisuus kasvoi. Asuntojen hintojen nousu vaikutti merkittävästi asunnon omistajien varallisuusarvoon.

Varallisuuserot kasvoivat: varakkaimpien varallisuusosuus kasvoi, muiden aleni. Varakkain kymmenesosa omisti vuonna 1998 noin 40 prosenttia kaikesta varallisuudesta, osuus kasvoi noin 4 prosenttiyksikköä vuodesta 1994. □ (HyKa)

varallisuus kasautumista

keräämän varallisuustutkimuksen aineistolla, miten kotitalouksien varallisuusasema muuttui 90-luvun jälkipuolella ja millaisia varallisuuserot olivat väestöryhmien välillä.

Yleiskuvan kotitalouksien varallisuuden jakautumisesta kymmenen vuoden ajalta saa taulukosta 1. Siinä kuvataan kunkin varallisuusdesiilin osuutta kaikesta kotitalouksien varallisuudesta vuosina 1988, 1994 ja 1998. Eniten omistava kymmenesosa kaikista talouksista omisti lähes 40 prosenttia kaikesta siitä varallisuudesta, jonka kotitaloudet omistivat vuonna 1998.

Varakkaimpaan kymmenesosaan kuului 235 000 taloutta (kaikkiaan 2,3 miljoonasta taloudesta). Sen hallussa oli varallisuutta keskimäärin kahden miljoonan markan edestä kun kahdessa keskimmaisessä desiilissä varallisuutta oli 330 000 ja 430 000 markan edestä. Köyhimmän varallisuusdesiilin keskivarallisuus jäi hyvin pieneksi.

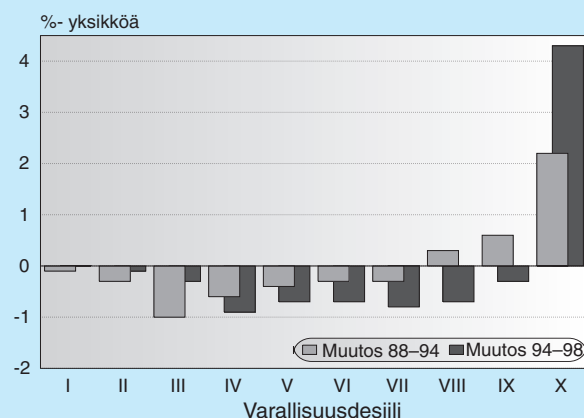
Parhaimmassa varallisuusasemassa oleva 10 prosenttia suomalaisista kasvatti myös suhteellista etumatkaansa muihin nähden (kuvio 1). Kuilu rikkaiden ja muiden välillä syveni.

Taulukko 1. Kotitalouksien kymmenesosien osuudet kaikesta bruttovarallisuudesta vuosina 1988, 1994 ja 1998, %

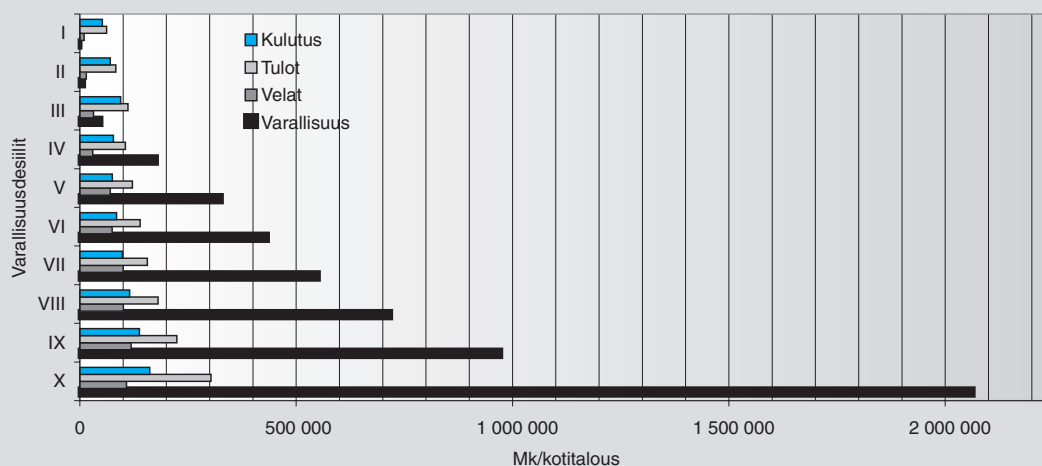
Varallisuusdesiili	1988*	1994	1998
Yhteensä	100,0	100,0	100,0
I (vähävaraisimmat) .	0,1	0,0	0,0
II	0,6	0,3	0,2
III	2,2	1,2	0,9
IV	4,8	4,2	3,3
V	7,3	6,9	6,2
VI	9,2	8,9	8,2
VII	11,5	11,2	10,4
VIII	13,9	14,2	13,5
IX	18,0	18,6	18,3
X (varakkaimmat) . . .	32,4	34,6	38,9

Lähde: Kotitalouksien varallisuus 1998.

Kuvio 1. Kotitalouksien varallisuusosuuksien muutokset vuodesta 1988* vuoteen 1994 ja vuodesta 1994 vuoteen 1998 varallisuusluokittain, muutos %-yksikköinä

* Vuodelta 1998 ei ole tietoja sijoitusasunnoista eikä eläkevakuutuksista.

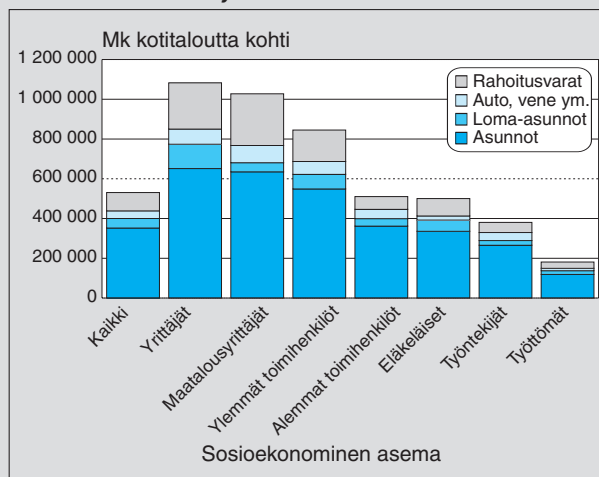
Kotitalouksien varallisuus ja velat (mk/kotitalous) sekä tulot ja kulutusmenot (mk/kotitalous/vuosi) keskimäärin varallisuusdesiileittäin vuonna 1998

Talot ja tavarat sosioekonomisissa ryhmissä

Yrittäjä- ja maatalousyrittäjätalouksien keskimääräinen kotitalousvarallisuus oli miljoonaluokkaa vuoden 1998 varallisuustutkimuksessa, kun varallisuudeksi katsottiin kodit ja sijoitusasunnot, kulkuvälineet sekä rahoitusvarallisuus. Nämä taloudet muodostivat 8,5 prosenttia kaikista kotitalouksista.

Varallisuustutkimuksessa tutkittiin kotitalousvarallisuutta, mikä merkitsee sitä, ettei yrittäjätoimintaan liittyviä omaisuuksia laskettu mukaan. Muitakaan maa- ja metsäomaisuuksia ei luettu kotitalousvarallisuuteen.

Kotitalouksien varallisuuden koostumus eräissä sosioekonomisissa ryhmissä 1998. Mk/kotitalous

Gini-kerroin kertoo, miten suuret varallisuuserot kunkin sosioekonomisen luokan sisällä on. Maatalousyrittäjien ryhmässä kerroin saa pienimmän arvon, mikä merkitsee sitä, että maatalousyrittäjien varallisuus on tasaisimmin jakautunut. Työttömien ryhmän sisäinen varallisuujakauma on epätasainen. □ (HyKa)

Kotitalouksien bruttovarallisuus, velat ja varallisuuden gini-kerroin sosioekonomisen aseman mukaan 1998

Väitehenkilön sosio-ekonominen asema	Bruttovarallisuus	Velat	Gini-kerroin
Kaikki	531 000	66 000	0,5777
Yrittäjä	1 083 000	121 000	0,5444
Maatalousyrittäjä ...	1 028 000	49 000	0,4453
Ylempi toimihenkilö.	845 000	138 000	0,4609
Alempi toimihenkilö.	510 000	103 000	0,4946
Työntekijä	380 000	80 000	0,5000
Eläkeläinen	500 000	11 000	0,5628
Työtön	181 000	19 000	0,7840

Lähde: Kotitalouksien varallisuus 1998.

Löytyykö siis fraasille ”Rikkaat rikastuvat ja köyhät köyhtyvät” tukea vai onko vain osa siitä totta? Tietysti mielessä näin näyttää käyneen, koska kärki kohoaa yhä ylempään.

Ylimmän desiilin hyvätuloisemman puolikkaan eli rikkaimman viiden prosentin varallisuusosuus suureni 22 prosentista 26 prosenttiin vuosien 1994 ja 1998 välillä. Muissa varallisuusluokissa muutokset olivat hyvin pieniä.

Millaisia ovat ne kotitaloudet, jotka näin vaurastuivat? Kurkistus varakkaimman desiililuokan sisälle paljastaa, että kaksi kolmannesta varakkaista oli myös hyvätulaisia (kahteen ylimpään tulodesiiliin kuuluvia), 60 prosenttia oli keski-ikäisiä tai vanhempia (45–64-vuotiaita), puolet oli yrittäjiä tai ylempiä toimihenkilöitä. Heistä lähes 80 prosenttia asui pääkaupunkiseudulla tai muualla Etelä-Suomessa.

Sijoittajataloudet vaurastuivat

Suomalaisilla on säästämistavoissa ollut perinteisesti vankka talonpoikainen perinne. Talletukset ovat yhä hieman suurempi varallisuuserä kuin arvopaperit ja muut rahoitusvarat yhteensä. Mutta nyt ”pahan päivän varalle” -säästämisen rinnalle on tullut monenlaista sijoittamista. Rahoitusasiantuntijoiden mukaan meneillään on kaikkien aikojen suurin säästämisen- ja sijoituskäyttäytymisen muutos. Sijoitusmarkkinat ovat laajentuneet ja pankit tarjoavat sijoituspalveluitaan omaisuudenhoitoasiakkaille.

Osa kotitalouksista on havahtunut tähän finanssimarkkinoilla tapahtuneeseen muutokseen ja hyödyntänyt sen antamia mahdollisuuksia. Kotitalouksissa voidaan nykyisin toimia ”yritysmäisten” periaatteiden mukaisesti. Niidenkin toimintaa saattaa ohjata ”rikkauten hankkimistaitojen” logiikka.

Pörssiosakkeisiin ja rahastoihin sijoittaneita kotitalouksia oli noin 600 000 eli noin joka neljäs kotitalous (26 %) oli sijoittanut pörssiosakkeisiin tai rahasto-osuuksiin vuonna 1998.

Pörssiosakkeiden omistusosuus on luonnollisesti sitä yleisempää, mitä enemmän on tuloja ja muuta varallisuutta. Kuvio 2 havainnollistaa miten omistaminen yleistyy johdonmukaisesti tulo- ja/ tai varallisuustason noustessa. Sijoitusten keskittymistä havainnollistaa myös se, että varakkaimpien 235 000 kotitalouden pörssiosakkeiden markkina-arvo oli kolminkertainen verrattuna kaikkien muiden 2,1 miljoonan kotitalouden osakkeiden arvoon.

Vuoden 1998 aikana tehtiin kaiken kaikkiaan noin 750 000 arvopaperiostoa. Keskimääräinen ostajatalous käytti siihen noin 10 000 markkaa. Myös arvopaperikauppa keskittyi varakkaimpaan väestönosaan. Kymmenennessä varallisuusdesiilissä ostajatalous käytti arvopaperiostoihin yli kaksisataatuhatta markkaa. Vuoden kuluessa tehtyjen arvopaperiostojen markkamääräinen volyyymi oli kyseisessä desiililuokassa viisi kertaa suurempi kuin yhdeksässä muussa desiililuokassa yhteensä.

Se säästää, jolla on mistä säästää

Lähes kaikista tulo- ja varallisuusluokista löytyi merkittävää säästöpotentiaalia. Tutkimuksessa on tulkittu säästökseksi se, mitä kotitaloudelle jäi, kun rahatuloista vähennettiin kulutusmenot sekä asunto- ja opintolainojen lyhennykset. Käytännössä pelivaraa ei ole näin paljon, koska varallisuustutkimukseen ei sisälly aivan kaikkia päivittäistavaramenoja ja maksuja eikä kulutuslainojen hoitomenoja.

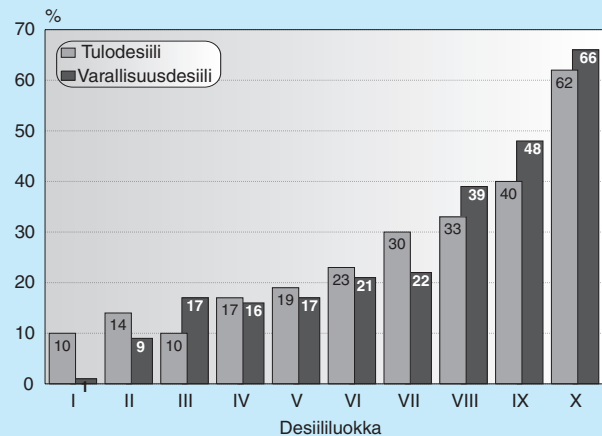
Kuvioon 3 on laskettu tuloluokittain ja varallisuusluokittain säästöön jääneiden varojen prosentiosuus tuloista. Hyvätuloisilla ja varakkailla on suurempien voimavarojensa ansiosta aivan toisenlaiset mahdollisuudet omaisuuden kartuttamiseen. Varallisuuden mukaisessa luokittelussa markkamääräinen ero on yli kymmenkertainen.

Velkaisuus vähentynyt

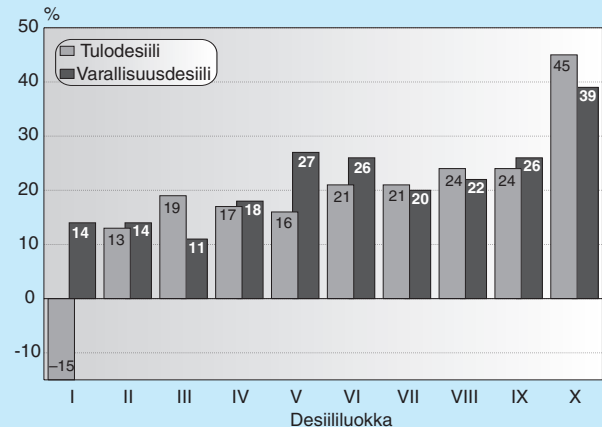
Asuntojen osuus kotitalouksien varallisuudesta on 66 prosenttia. Osuus on viime vuosina vain hiljalleen pienentynyt. Asunnoilla on sijoituskohteena oma erityisluonteensa. Asunto-omaisuuden välttämättömyysluonne ja samalla riskittömyys tarkoittaa myös sitä, että hankintaan käytetään paljon velkara-haa. Suurin osa kotitalouksien veloista on asuntovelkoja.

Kotitalouksien varallisuusrakenteen muutos asunnoista riskisijoituksiin on tärkeä pitkän aikavälin kansantaloudellinen muutossuunta, mutta myös yksittäisten kotitalouksien kannalta sillä on merkitystä. Asuntojen omistuksesta vapautuvaa pääomaa voidaan käyttää kansantaloudessa tuotannolliseen toimintaan ja kotitaloudessa kulutukseen ja sijoittamiseen.

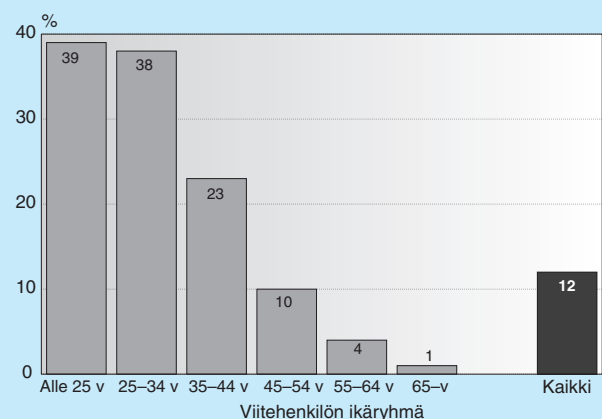
Kuvio 2. Pörssiosakkeita omistavien kotitalouksien osuus ko. desiililuokan talouksista, %

Kuvio 3. Kotitalouksien rahoitusvarat suhteessa rahatuloihin (säästäminen) tulo- ja varallisuusdesiililuokittain 1998, %

Kuvio 4. Kotitalouksien yksityisvelkojen osuus varallisuuden arvosta viitehenkilön ikäryhmän mukaan 1998, %

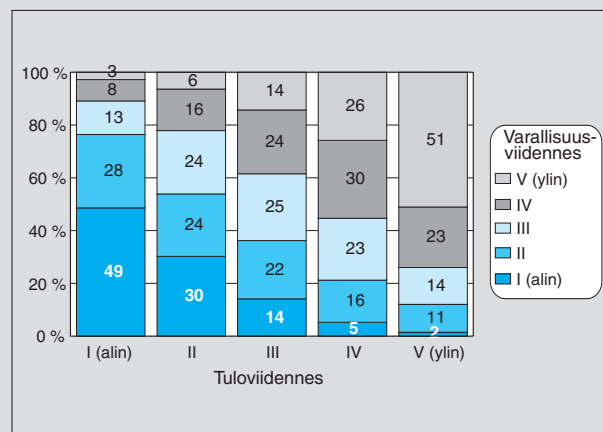

Tulot ja varallisuus

Varallisuuden ja tulojen välinen yhteys ei ole poikkeuksen: osalla pienituloisista voi olla hyvinkin paljon varallisuutta ja päinvastoin. Mutta tavallista se ei ole. Vain parilla prosentilla pienituloisista oli suuri omaisuus ja parilla prosentilla suurituloisista pieni omaisuus. Puolet pienituloisimman viidenneksen kotitalouksista sijoittui vähiten varallisuutta omistavaan viidennekseen. Suurituloisimman viidenneksen kotitalouksista puolet kuului eniten omistavaan varallisuuskvintiliin.

Omaisuustulojen merkitys on kasvussa. Vielä 1980-luvun lopulla niiden osuus oli 5 prosenttia bruttotuloista, nyt jo 12 prosenttia. □

Kotitaloudet varallisuuden ja tulotason mukaan 1998, prosenttia

Peritty varallisuus

Kotitalouksien saamat perinnöt selvitettiin viiden vuoden käljälta, vuosilta 1994–1998. Tänä ajanjaksona perinnön saaneita talouksia oli 419 000 eli 18 prosenttia kaikista talouksista.

Perintöjen arvo oli keskimäärin 125 000 markkaa kotitaloutta kohti, mutta useimmat perinnöt olivat melko lailla pienempiä. Puolella perinnön saaneista talouksista perintö oli alle 50 000 markan arvoinen. Vain kuudella prosentilla perinnön arvo oli yli puoli miljoonaa. Perintöjä saaneet taloudet olivat usein jo varttuneessa iässä, sillä 57 prosenttia niistä oli sellaisia, joissa viitehenkilö oli vähintään 45-vuotias.

Arvoltaan perinnöt jakautuivat vielä selvemmin vanhemmille ikäluokille, suurimmat perinnöt kohdistuivat 55–64-vuotiaille. Perinnöt koostuivat useimmin talletuksista ja arvopapereista — niitä sai 69 prosenttia perijätalouksista. □ (HyKa)

Taloudellista liikkumavaraa lisää kaikkinaisen velkaantumisen helpottuminen elinkaaren myötä. Alle 35-vuotiaiden talouksissa velkojen määrä varallisuuteen nähden on hyvin korkea. Velkarasitus pienenee oleellisesti vasta keski-ikäen kynnyksellä. Kuviosta 4 piirtyy esiin kotitalouksien yksityisvelkojen (asunto-, kulutus- ja opintolainojen) suhteellinen osuus varallisuudesta ikäryhmittäin.

Tulot, menot ja rahavarat

Perinteinen tapa toimeentuloerojen ja hyvinvoinnin tutkimiseen on seurata käytettävissä olevien tulojen kehitystä ja niiden väestöryhmittäistä jakautumista. Näitä tilastoaineistoja on kerätty jo yli 30 vuoden ajalta. Kotitalouksien palveluihin ja tavara-hankintoihin kuluttamaa rahamäärää on myös seurattu kauan. Myös se kuvaa hyvinvointierojen kehitystä ja muutossuuntia.

Vaikka hyvinvointieroja tarkasteltaisiinkin sekä tulojen että kulutuksen kautta, ei välttämättä saada esiin kaikkia hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä, jollei säästämiskäyttäytymistä tunneta. Varallisuuden, säästämisen, tulojen ja kulutuksen yhteiskuva tuo lisävalaistusta hyvinvoinnin jakautumiseen. Näistä on nyt ensi kertaa saatavilla tietoja samasta tutkimusaineistosta.

Tuloilla on läheinen yhteys kulutukseen. Mitä suuremmat tulot, sitä enemmän kulutetaan. Kaikkein hyvätuloisimpien kulutus ei kuitenkaan kasva tulojen lisäyksen tahdissa, vaan lukuisat säästökohteet kilpailevat kulutuksen kanssa.

Osasyynä kulutusmenojen väestöryhmittäiseen tasoittumiseen 1990-luvulla voi olla juuri se, että hyvätuloiset kotitaloudet laittavat enemmän rahojaan sijoitustuotteisiin. Tämä varallisuuden kasvu ei näy kulutustilastoissa. Ilmeisesti hyvinvointitutkimuksissa olisi useammin syytä ulottaa tiedonkeruu myös kotitalouksien pääomatalouteen, jos ja kun sillä alkaa olla vaikutusta kotitalouksien valintoihin.

Kuviioon 5 on laskettu eri tulotasoilla olevien kotitalouksien tulot, kulutusmenot ja rahoitusvarat suhteessa kaikkien kotitalouksien vastaaviin keskiarvoihin. Tulotasoa ilmaisee kuviossa 5 tulodesiililuokka. Hyvätuloisimpien tulot ovat kaksinkertaiset koko väestön keskiarvoon verrattuna, rahoitusvarat ovat nelinkertaiset.

Kuviossa 6 kuvataan samaa kuin kuviossa 5, mutta nyt siten, että kotitaloudet on järjestetty tulodesiilin sijasta varallisuusdesiileihin. Tällä tavalla varakkaimman kotitalousryhmän rahoitusvarojen

suuruus korostuu vielä enemmän kuin tuloluokittaisessa tarkastelussa (kuvio 6).

Nykyajan torpparit

Kuviossa 7, jossa asuntovarallisuuden omistajien suhteelliset osuudet esitetään viitehenkilön ikäryhmän mukaan, kuvataan ”omistusasumisuraa”. Lakipisteessään omistuksen yleisyys on 55–64-vuotiaiden ikäryhmässä. Tässä ikäryhmässä asuntovarallisuuden omistajia oli 84 prosenttia.

Halutun asumistason saavuttaminen voi merkitä sitä, että asumiseen on sijoitettava lähes koko ikänsä ja asuntohankintoja on tehtävä myös korkeiden hintojen aikana. Laskusuhdanteessa asunnon varallisuusarvo voi romahtaa ja vakuusarvot pettä. Velat kuitenkin jäävät täysiarvoisina.

Asuntovarallisuuden ja muiden sijoitusten välisiä suuruuseroja havainnollistavat seuraavat suhteet: Kotitalouksien riskisijoitusten, kuten pörssiosakkeiden arvo, on keskimäärin vain neljä prosenttia koko varallisuuden arvosta ja seitsemän prosenttia asuntovarallisuuden arvosta. Vasta kaikkein varakkaimmilla, ylimmän varallisuusdesiilin kotitalouksilla riskisijoitusosuudet kasvavat merkittävästi. Mutta ko. desiilissäkin asuntovarallisuuden merkitys on erittäin suuri: riskisijoitusten osuus bruttovarallisuudesta oli 9 ja asuntovarallisuudesta 15 prosenttia.

Tietynlainen valinnan vapauden lisääntyminen elinkaarella heijastuu esimerkiksi pörssisijoituksia tehneiden talouksien suhteellisten määräosuuksien lisääntymisenä sitä mukaa, mitä vanhemmasta ikäluokasta on kyse aina 65. ikävuoteen asti (kuvio 7).

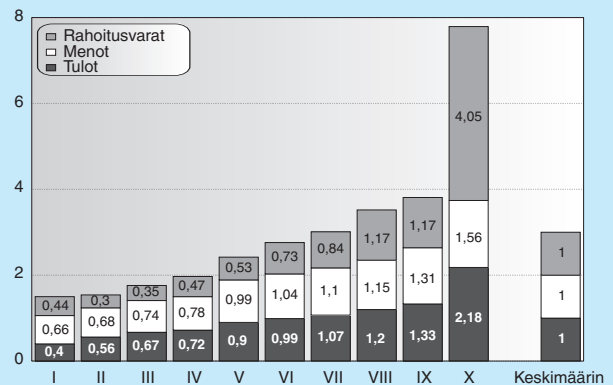
Rikkausuralle

Yhdeksänkymmentäluvun loppuvuosina Suomessa meni hyvin ja myös kotitaloudet hyötyivät talouden kehityksestä. Suurimmalla osalla kotitalouksista varallisuus painottui kuitenkin vielä välttämättömyysluonteiseen asuntovarallisuuteen.

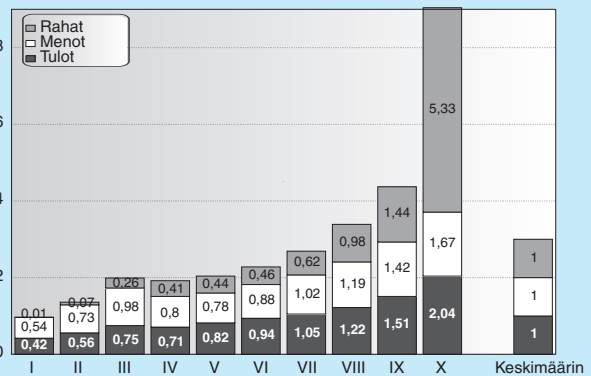
Omana ryhmänään erottautui kotitalouksien varakkain kymmenesosa, joiden tulot ja varallisuus ovat kasvaneet nopeammin ja enemmän kuin muun väestön. Omaisuustulojen kasvu on sekä lisännyt ennestään varakkaiden tuloja että mahdollistanut omaisuuden kartuttamisen. Julkisuudessa otsikoissa olleet miljoonia tienanneet ovat kuitenkin ylimmäskin desiilissä vain pieni huippu.

Parin vuoden takaisessa Monitor-tutkimuksesta kävi ilmi, että tulotason pitäisi olla melko korkea

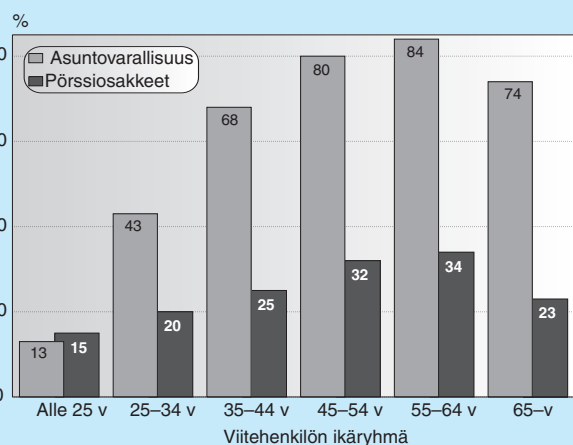
Kuvio 5. Kotitalouksien tulot, menot ja rahoitusvarat tulodesiileittäin 1998, suhde kaikkien kotitalouksien keskiarvoon

Kuvio 6. Kotitalouksien tulot, menot ja rahoitusvarat varallisuusdesiileittäin 1998, suhde kaikkien kotitalouksien keskiarvoon

Kuvio 7. Kotitalouksien asunto- ja osakevarallisuuden omistus viitehenkilön ikäryhmän mukaan 1998, %

Vakuutus säästämisen suosio kasvussa

Säästö- ja sijoitusvakuutuksia ottaneiden kotitalouksien määrä kasvoi noin neljänneksellä — noin 220 000:sta noin 270 000:een — vuodesta 1994 vuoteen 1998. Vakuutuksia ottaneiden yli 35-vuotiaiden määrä kasvoi, alle 35-vuotiaiden taas väheni.

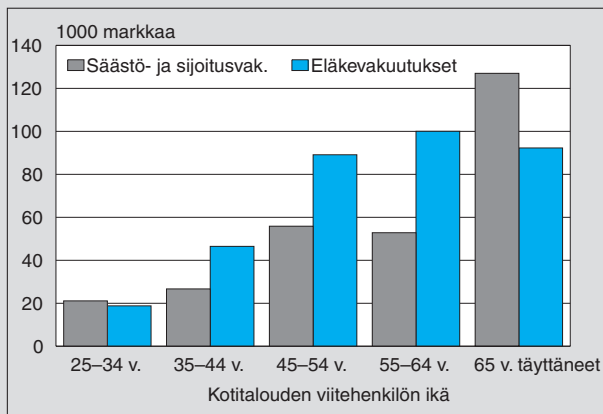
Talouksissa, joissa viitehenkilö kuului ikäluokkaan 35–44-vuotiaat, säästövakuutus oli 29 prosentilla talouksista ja yleisyys oli samaa luokkaa 45–54-vuotiailla.

Säästö- ja sijoitusvakuutuksiin kertyneitä varoja oli vakuutukseen sijoittanutta kotitaloutta kohti keskimäärin 46 000 markan arvosta vuonna 1998. Se oli kaksi kertaa enemmän kuin neljä vuotta aikaisemmin. Iäkkäimpien säästäjien sijoituskertymät olivat suurimmat.

Eläkevakuutuksia ottaneiden talouksien määrä kasvoi yli kaksi ja puoli -kertaiseksi. Vuonna 1998 niitä oli noin 114 000 kotitaloudessa. Yli kolmanneksessa viitehenkilö oli iältään 45–54-vuotiaita ja noin 30 prosentissa 35–44-vuotiaita.

Eläkevakuutuksen ottaneiden kotitalouksien vakuutusten keskisijoitus oli suunnilleen 50 000 markkaa vuonna 1994, mutta vuoden 1998 lopussa vastaava arvo oli jo 70 000 markkaa. Eläkesäästökertymät olivat huomattavimmillaan eläkeikää lähestyvissä ikäryhmissä.

Vakuutussäästöjen kertymät kotitalouden viitehenkilön iän mukaan 1998. Mk/kotitalous

Vakuutuksien merkityksen lisääntyminen näkyy myös siinä, että 3,7 prosenttia kotitalouksien rahoitusvarallisuudesta oli eläkesäästöjä. Neljän vuoden takainen osuus oli 1,7 prosenttia. □ (HyKa)

Kotitalouksien varallisuus 1998

SVT Tulot ja kulutus 2000:26. Tilastokeskus.
95 sivua. **160 mk.**

ennen kuin olo tuntuu turvalliselta. Haastateltavat kotitaloudet uskoivat elämän hallinnan mahdollisuuksiin vasta 15 000 markan nettokuukausituloilla ja vasta yli 20 000 markan tuloilla elämä olisi koettu turvallisiksi.

Varallisuustutkimuksen mukaan vajaalla neljänneksellä kotitalouksista on edellä kuvatun, elämän hallinnan mahdollistavat 15 000 markan suuruiset tulot. Taloudellinen turvallisuus olisi totta noin 9 prosentille suomalaisista kotitalouksista, sillä vain tuon verran on kotitalouksia, joiden nettotulot kuuksittain ylittivät 20 000 markkaa.

Tässä artikkelissa olevassa tilastotarkastelussa parhaiten sijoittuneet ovat, elleivät rikkaita niin ainakin heillä on varma toimeentulo, oma asunto ja vähän velkaa. Tämä kymmenesosa kotitalouksista omistaa taloudellisia resursseja, joilla on hyvät mahdollisuudet ponnistaa ”rikkausralle”.

Suuri enemmistö, joka ei yllä edellä kuvatulle rikkauralle, vertaa itseään heihin ja havaitsee erojen suuruuden. Vaikka olot yleisesti ottaen paranevat, tyytymättömyys omaa elämää kohtaan voi kasvaa. Oleellisia eivät ole odotukset ja saavutukset sinänsä, vaan niiden välinen kuilu.¹ Ihmisen hyvä ominaisuus on, että jaksaa odottaa parempaa. Tälle on olemassa oma sanakin, toivorikas. □

Kirjoittaja on yliaktuaari Tilastokeskuksen kulustutkimusyksikössä. Hän on äskettäin laatinut tutkimusraportin Kotitalouksien varallisuus 1998.

1 Jorma Palo: Onnettomat onnelliset. Helsingin Sanomain Kuukausiliite. Tammikuu 2000.

Uusinta tietoa

Tilastokeskus, Kuluttajabarometri: Kotitalouksien arvopaperi- ja vakuutussijoitukset lokakuussa 2000, % kotitalouksista

	Lokakuu 2000	Vuonna 1998*	Vuonna 1994*
Pörssiasakkeet	21	24	19
Sijoitusrahastot	15	3	1
Joukkovelkakirjat	3	3	3
Arvopaperit yhteensä	29	27	21
Vakuutussäästöt	17	15	11
Arvopaperit ja vakuutussäästöt yhteensä	37	35	29

* Tiedot Tilastokeskuksen varallisuustutkimuksesta. Tiedot eivät ole täysin vertailukelpoisia kuluttajabarometrin tietojen kanssa tiedonkeruun menetelmistä johtuvien erojen vuoksi.

Tilastokeskuksen tekemän kuluttajabarometrin mukaan vuoden 2000 loppupuolella jo 37 prosenttia kotitalouksista oli sijoittanut rahaa erilaisiin arvopapereihin tai vakuutussäästöihin. Pörssiasakkeisiin, rahastoihin tai joukkovelkakirjoihin oli sijoittanut 29 prosenttia kotitalouksista. Rahastoihin sijoittaminen näyttää tulleen pörssiasakesijoittelun rinnalle uutena ilmiönä. Seuraava kuluttajabarometri tehdään vuoden 2001 tammikuussa. □